

שאלות ותשובות

וישמע משה

שאלות אקטואליות בהלכה למעשה שעלו על שולחנם של פוסקי זמנינו שליט"א

פרשת תזריע תשע"ט

מזה תקופה ארוכה שהעלון "וישמע משה" לא ראה אור מסיבות כלכליות, מכיון שהוצאות עריכת העלון הדפסתו והפצתו הגדולות, ורבים אומרים מי יראנו טוב ומרגישים בחסרונו, וכעת אנו מבקשים לחדש את הופעתו מדי שבת בשבת ללא הפסק, ואנו מבקשים את עזרת הציבור לעזור לנו בתמיכות הגונות למטרה נעלה זו.

לתרומות ניתן לפנות אלי: משה פריד, טל. 053-3177749.

כמו כן ניתן להפקיד בחשבון בבנק דיסקונט, סניף 064, חשבון 832278 ע"ש משה פריד, ולציין עבור וישמע משה.

בקרוב אי"ה תהיה אפשרות לתרום באמצעות מערכת נדרים פלוס - הודעה על כך תבוא בנפרד.

עלון זה נכתב בחלקו לקראת שבת שאחרי חנוכה, ולא יצא לאור עד עתה, אולם אין ביהמ"ד בלא חידוש כאשר עיני הקורא תחזינה מישרים.

האם יש גניבת דעת במשלוח מנות ממוצרים שהשולח אינו משתמש בהם

א. שאלה: רבים מקבלים במשלוחי המנות מוצרים בהכשר שהם אינם רגילים לסמוך עליו ולהשתמש בו בביתם, והם מעבירים את המוצרים הללו למשפחות אחרות שרגילות להשתמש בהם. ויש לדון האם מותר לי לשלוח מוצרים אלו למי שלא הייתי שולח לו כלל משלוח מנות אם לא שיש לי בביתי מוצרים אלו שאין לי מה לעשות בהם, או שמא יש לחוש בזה לגניבת דעת, שהרי הוא סבור שאני רוצה בעצם לשלוח לו משלוח מנות ואינו יודע שבעצם אני עושה זאת כדי להתפטר ממוצרים שאין לי מה לעשות בהם.

אימא, שאני עולא דחביב ליה לרב יהודה דבלאו הכי נמי פתוחי מפתח ליה, ע"כ. ויש ללמוד לנידון דידן שאם היה שולח לשכן זה בכל מקרה, אף שנהנה בזה ששולח לו מוצרים שאין לו שימוש בהם, אין בזה חשש גניבת דעת ומותר הדבר לכתחילה.

והגאונים רבי יצחק זילברשטיין, רבי מרדכי גרוס, רבי משה שאול קליין שליט"א הסכימו שאפי' אם לא היה שולח משלוח מנות לאדם זה אם לא היו לו מוצרים אלו, אין בזה חשש גניבת דעת. וביאר **הגרמ"ש קליין** הטעם, שהרי עצם הדבר שהוא שולח לו מוצרים אלו ולא נותן אותם לאחד מארגוני החסד שעוסקים באיסוף מוצרים אלו ובחלוקתם לנזקקים, מורה ומגלה שהוא חפץ בטובתו ובקרבנותו וחושב עליו, וזהו ענין משלוח מנות, לגרום לקירוב לבבות בזה שרוצה בטובת חבריו.

והביא **הגר"י זילברשטיין** ראייה לדבריו מדתנן בעירובין (כו, ב) מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה, ומבואר שאע"פ שהתרומה אינה ראויה לישראל מכל מקום היא נחשבת מזון עבורו ויכול לערב בה מכיון שהיא ראויה לכהן, והכי נמי מוצרים אלו אף שאינם ראויים למי ששלחם מכל מקום הם בגדר מנות מזון עבורו ויכול לקיים בהם לכתחילה משלוח מנות.

והגאון רבי שמאי גרוס שליט"א השיב שזו אינה ראייה כלל, שהתרומה עכ"פ ראויה היא לכהן לכתחילה, ואילו מוצרי מזון לדעת מי שאינו משתמש בהם, אין ראוי אף לאחר להשתמש בהם לכתחילה, ואין בזה הבדל בין השולח לבין המקבל, אלא שהמקבל אינו מדקדק כל כך וכדו'. ומכל מקום לדינא הסכים עם יתר הפוסקים שיוצאים בהם משלוח מנות כל שהם מותרים מן הדין ויש רבים מישראל הכשרים שאוכלים אותם לכתחילה.

תשובה: הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א יצא לדון בשאלה זו מצד אחר: דלכאורה אין אדם יוצא ידי חובת משלוח מנות אלא במנות שראויות לו עצמו, אבל מנות אלו שאין ראויות לו כלל שהרי אינו רגיל להשתמש במוצרים כאלו כל ימות השנה, יש להסתפק האם יוצאים בהם ידי חובת משלוח מנות.

והגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א אמר שיש בזה חילוק בסוג ההכשר והסיבה שהוא אינו משתמש במוצרים אלו. שאם בעצם יש למוצרים אלו הכשר של יהודים יראי שמים, ומצד הדין עד אחד נאמן באיסורים ומותר להשתמש בהם, אלא שאני מחמיר על עצמי שלא לסמוך אלא על הכשרים מסויימים שאני מחשיבים כמהודרים ביותר והמדקדקים ביותר, א"כ המוצרים ראויים בעצם גם עבורי, ואף שאני מחמיר על עצמי בזה אין זה מונע אותי מלצאת בהם ידי משלוח מנות. ואף משום גניבת דעת אין לחוש בזה. אך אם יש לי חשש על כשרות המוצר מן הדין, והגוף המכשיר אינו נאמן אצלי מן הדין, אסור לשלוח מוצרים אלו אף למי שמשתמש בהם בכל ימות השנה.

והגאונים מבי"ד שבט הלוי שליט"א אמרו שאם היה שולח לשכן זה משלוח מנות בכל מקרה, כדרכם של שכנים לשלוח זה לזה, בודאי מותר לשלוח לו מוצרים אלו ואין בזה חשש גניבת דעת, ויוצא ידי חובתו אף ששולח מוצרים שהוא עצמו אינו משתמש בהם. אבל אם לא היה שולח לשכן זה משלוח מנות כלל לולי היו לו מוצרים אלו, יש מקום לחוש בזה לגניבת דעת.

וציין **הגאון רבי ישי מנדל שליט"א** לדברי הגמ' בחולין (צד, א) שהיא מקום דין גניבת דעת, דאמרין: ולא יפתח לו חביות המכורות לחנוני אא"כ הודיעו. ומקשה הגמ': איני, והא עולא איקלע לבי רב יהודה, פתח לו חביות המכורות לחנוני? אודועי אודעיה. ואיבעית

האם מותר ועדיף לשנות סדר הקריאה כדי למעט בגלילה ממקום למקום

א. שאלה: בשבת חנוכה שנה זו תשע"ט, הוציאו ג' ספרים, בראשון קראו פרשת השבוע - פרשת מקץ בחומש בראשית, בשני קראו קריאת ראש חודש בפרשת פינחס שבחומש במדבר, ובשלישי קראו קריאת חנוכה בפרשת נשא שבחומש במדבר. והטעם שמקדימים ראש חודש לחנוכה הוא משום שתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. ונתעוררה שאלה בבית כנסת שיש בו רק ספר תורה אחד, וגוללים אותו בכל פעם למקום שרוצים לקרוא, ונסתפקו האם מותר וראוי להקדים קריאת חנוכה לראש חודש, שהרי כשגוללים את הספר מבראשית פוגעים בפרשת נשא לפני שפוגעים בפרשת פינחס, ויש בזה תועלת למעט בטירחה דציבורא שממתינים לגלילת הספר, וגם משום אין מעבירין על המצוות, דמכיון שהספר פתוח בפרשת נשא שיש בו קריאה שאנו חייבים בה היום, שמא אסור להמשיך ולגוללו לפרשת פינחס קודם שיקראו את הקריאה של חנוכה.

תשובה: הסכמת הפוסקים שליט"א שאין לזוז מפשטות דברי השו"ע ויש לקרוא קריאת ראש חודש לפני קריאת חנוכה, ואין לחוש בזה לטירחא דציבורא וגם לא להעברה על המצוות. ואמר

הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א שלא שייך בזה העברה על המצוות דמכיון שכך הוא הדין שתדיר ושאינו תדיר קודם לא חשיב מעביר על המצוות, שאין מצוה זו של קריאת חנוכה עומדת לפניו כעת כל זמן שלא קרא בתורה קריאת ראש חודש. וכן הסכימו **הגאונים רבי שמאי גרוס, רבי מתתיהו דייטש, רבי יעקב מאיר שטרן, רבי שמואל אליעזר שטרן, רבי נפתלי נוסבוים, רבי משה שאול קליין שליט"א.**

ההגר"מ דייטש כתב לי את נימוקיו וטעמו וז"ל: אי אפשר להקדים קריאת חנוכה לקריאת ר"ח, משום שזה הסדר שקבעו חז"ל. ואין בכך משום אין מעבירין על המצוות כדמוכח להדיא בביה"ל (סימן תרפד, ד"ה ואם) דאף בנזדמן לידו הס"ת שמתוקן לקריאת חנוכה צריך לגוללה ולקרוא בס"ת אחרת שמתוקן לקריאת ר"ח, ע"ש. והלוא אין לך מעביר על המצוות גדול מזה, אלא ע"כ דלא שייך הכא מעבירין על המצוות. ויסוד הסברה בזה י"ל דאין מקיימים גוף המצוה בס"ת אלא המצוה היא בקריאה ואילו הס"ת הוא רק אמצעי לקיום המצוה, וכיון שסדר קיום מצות הקריאה היא באופן שר"ח קודם לחנוכה אין בגלילת הס"ת משום אין מעבירין, וכע"ז כתב השדי חמד (מערכת א, סימן קג) לענין אחד שעדיין לא התפלל שחרית ועובר על יד בית כנסת שמתפללין שיכול

הערת העורך: שאלה זו נשאלה ונכתבה לקראת שבת ר"ח טבת שחל בחנוכה שהוציאו בה ג' ספרים, אולם זכינו בשנה זו לשבת נוספת שמוציאים בה ג' ספרים, היא שבת זו הבעל"ט שבה יקראו: א' לפרשת תזריע, א' לר"ח, וא' להחודש הזה לכם. והנה פרשת השבוע נמצאת בויקרא - בין קריאת החודש בחומש שמות לקריאת ר"ח בחומש במדבר. ואם היה צריך לשנות מסדר הקריאה בשבת ר"ח בחנוכה, היה מקום לדון על שינוי הסדר גם בשבת זו כדי למעט בגלילה ובטירחא דציבורא, אולם למעשה הסכמת הפוסקים שלא לשנות לעולם מסדר הקריאה שקבעו חז"ל וכנ"ל.

מה יעשו בזמן שאין דעתו צלולה שנאבדה הכתובה שלו

ג. שאלה: מעשה באדם זקן שכבר אין דעתו צלולה ר"ל, ואבדה הכתובה שכתב לאשתו, ואי אפשר לכתוב כתובה חדשה מפני שאינו בן דעת, ונתעוררה שאלה האם מותר לאשתו להתייחד עמו בלא כתובה. ושמה י"ל דמכיון שכל הטעם שאסור לשהות עם אשתו שעה אחת בלא כתובה הוא משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, והרי אדם זה שאינו יכול לכתוב לאשתו כתובה חדשה מפני שאינו בן דעת, כל שכן שאינו יכול ליתן לה גט כשאין דעתו צלולה, ומכיון שלא שייך טעם הגזירה שמה י"ש להתיר להם להתייחד בלא כתובה.

תשובה: **הגאונים רבי שמואל אליעזר שטרן ורבי שמאי גרוס שליט"א** התירו מן הטעם שכתבתי בשאלה, דמכיון שאינו יכול לגרש את אשתו לא שייך טעם הגזירה ויש להקל להם להתייחד בלא כתובה. **הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א** התיר מטעם אחר, דמכיון שבמצבו הזה אינו יכול כלל לשמש ואין כאן אלא ייחוד בעלמא יש להקל יותר. ואלו דבריו במכתב: הנה לענ"ד יכולה להמשיך להיות עמו ולהתייחד וא"צ לחפש עצות רחוקות להתיר הדבר, וראשית דבר דהרי כתב הב"ח (אה"ע סי' ס"ו ס"א) דאין איסור להתייחד בלי כתובה ומש"כ שם הטור דאסור להתייחד הפריז על המדה דאיסורא ודאי לא שמענו עכ"ז, והעתיקוהו להלכה החלקת מחוקק והבית שמואל שם (סק"א). [ובזה יובנו דברי הרמ"א (או"ח סימן תקמה ס"ה) שהתיר לכתוב כתובה במועד וכתבו האחרונים דמיירי שנשא ערב הרגל, וכתב המ"ב (סק"ז): ואף דאסור להתייחד עם אשתו בלי כתובה צ"ל שהיה שעת הדחק שאז רשאי לסמוך להתייחד על עידי קנין, ע"כ. ולהנ"ל מיושב דדעת הרמ"א כהב"ח שמוותר להתייחד בלא כתובה].

ועוד, דהגר"א כתב בטעם הטור שאסור להתייחד משום שאסור לבעול ולכן אסור גם בייחוד. וא"כ נראה דכאן שהאיש במצב שאינו מסוגל לשמש לא שייך איסור ייחוד. ועיין אגרות משה (אה"ע ח"ד סי' סה אות י) שהתיר לזקן חולה שאינו יכול לבוא לידי קישוי להתייחד עם ערוה גמורה, וכעין זה כתב בציץ אליעזר (ח"ו סי' רל), ויש להביא ראיה לדבריהם מדברי הרא"ש בקידושין (פ"ד סימן כז) ע"ש, וכ"ש בנידון דידן.

וראוי להוסיף דאף דנחלקו הראשונים אי כתובה דאורייתא, דדעת ר"ת ור"י (כתובות י' ע"א תוד"ה אמר) דהוא דאורייתא, אבל רובם ס"ל דהוא דרבנן - הרי"ף והרמב"ם וכל הגאונים, ר"ן, עיין חלקת מחוקק (סי' ס"ו כ"ו) דהכי קי"ל להלכה, וא"כ ודאי דיש לסמוך על הנ"ל, ובפרט דהפוסקים קראו לדין הכתובה איסור קל (עיין חלק"מ ס"ו סק"ז, ב"ש שם סק"ד).

והגר"ש גרוס הביא ראיה נוספת להקל בזה, דהנה הרמ"א באה"ע (סו ס"ג) כתב: ועיין לקמן סי' קע"ז, דבמקום שאין מגרשין רק מרצון האשה [כגון המאנס את הבתולה דכתיב לא יוכל לשלחה כל ימיו דא"צ לכתוב כתובה - חלקת מחוקק סק"ז], אין צריך לכתוב כתובה. אם

עוד יש להוסיף מש"כ ההפלאה בקונטרס אחרון (ס"ו סק"א) דאם כתב לה כתובה ודר עמה ואח"כ נאבדה מותרים הם בייחוד לכו"ע

והגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א אמר שמבואר בחו"מ (סימן רצ סכ"ז): השוטה והחרש, דינם כקטנים ומעמידים להם אפטרופוס. ומכיון שאדם זה שאין דעתו צלולה צריך למנות אפטרופוס שיהיה ממונה על נכסיו, יכול האפטרופוס גם לקבל עבורו קנין על הכתובה וזו העצה הפשוטה.

והגאון רבי משה שאול קליין שליט"א אמר שהאיסור להתייחד בלא כתובה הוא על האיש ולא על האשה, ומכיון שהאיש אינו בן דעת ואינו חייב במצוות כלל לא שייך לאסור עליו את הייחוד בלא כתובה. ולדבריו הסכימו כמה רבנים.

והגרש"א שטרן הוסיף שהגיעה לפניו שאלה אודות אדם זקן בן דעת אך משותק בגופו ר"ל שנאבדה כתובתו, והרי בשעה שכותבים כתובה במקום כתובה שנאבדה נוטלים קנין מן הבעל שהוא מתחייב על הכתובה, ונשאלנה השאלה כיצד יתכן לעשות מעשה קנין באדם משותק שאינו יכול להניע את ידו כדי להגביה את הסודר. ובאמת הדבר תלוי במחלוקת הפוסקים האם בהנחת הסודר בתוך ידו הוא קונה אותו [בקנין יד] אף אם אין בכוחו להגביה אותו. **והגאון רבי חיים מאיר מונדרר שליט"א** אמר לי שנקטינן לעיקר במחלוקת זו כדעת הפוסקים שקנין יד מועיל אף אם לא הגביה את היד ובתנאי שהניחו את הסודר בתוך ידו ממש. וכן הסכים הגר"ח קניבסקי שליט"א.

כן בזמן הזה במדינות אלו, שאין מגרשין בעל כרחו של אשה משום חרם רבינו גרשום, וכמו שיתבאר לקמן סימן קי"ט, היה אפשר להקל בכתיבת הכתובה, אבל אין המנהג כן ואין לשנות, ע"כ. וכתב החלקת מחוקק (סקי"ח) הטעם: בקל יש לחלק בין דבר שאסור מן התורה לגרש למה שהוא רק מתקנת ר' גרשון מאור הגולה, ע"כ. והגאון רבי שלמה קלוגר ביאר טעם החילוק בין מאנס לבין חרם דרבינו גרשום, שבמאנס אף בדיעבד לא חלים הגירושין אם אינה רוצה, ובתקנת רבינו גרשום אם עבר וגרש בעל כרחו חלו הגירושין, לכן חייב לכתוב לה כתובה. ולפ"ז י"ל דמכיון שאדם זה הוא במצב שאינו יכול לגרש כלל ואפילו בדיעבד לא יחולו גירושין שלו כיון שאינו בן דעת, ממילא אין עליו חיוב כתובה לכו"ע.

וכן הסכים למעשה **הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א** שאין צריך לכתוב כתובה חדשה עבורו.

והגאון רבי משה ברנדסדורפר שליט"א הקל מטעם אחר דשמה יש אחרים שיודעים היכן הכתובה נמצאת, ואף שהאשה אינה יודעת כעת היכן היא נמצאת, מכל מקום אין זה בודאי שאבדה ושמה יש מי שיודע היכן היא, ובכהאי גוונא לא גזרו חז"ל.

ומב"ד שבט הלוי שמעתי עצה שהאשה תתפוס ברשותה רכוש כגון כלי כסף בשווי מאתים זוז ושוב לא שייך הטעם שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ומותרת להתייחד עמו.

האם אונן שאשתו הדליקה בביתו ביום א' דחנוכה מברך שהחינו ביום ב'

ד. שאלה: מעשה באדם שהיה אונן ל"ע ביום א' דחנוכה ואשתו הדליקה בביתו, ולמחרת כשהדליק בנר ב' דחנוכה הסתפק האם עליו לברך שהחינו, שהרי זו הדלקה ראשונה, או שנפטר בברכת שהחינו שבירכה אשתו אתמול בהדלקתה.

הגרש"א שטרן והגר"מ בראנדסדורפר שמן הראוי שיקח פרי חדש ויברך עליו שהחינו ויכוין גם על הדלקת הנרות, וייצא ידי כל הספקות. וכן הסכים **הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א** לעצה זו.

והגאונים רבי שמאי גרוס, רבי נפתלי נוסבוים, רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א אמרו שמכיון שאונן פטור מכל המצוות לא שייך לומר שהיא מוציאה אותו בהדלקתה, שהרי אינו חייב בהדלקה כלל, ולכן שפיר יכול לברך למחרת בעצמו שהחינו בשעה שמדליק את הנר השני. וכן הורה **הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א**.

והגרמ"ש קליין השיב שגדר הפטור של אונן אינו שהוא מופקע מעצם קיום המצוה אלא שקיום המצוה בפועל אינו מוטל עליו ואף אסור לו לקיימם, ומכל מקום כשאשתו מדלקת עליו חלה המצוה עליו ונחשב הדבר כאילו קיים את המצוה בעצמו, וא"כ אף בברכת שהחינו שברכה אשתו יצא ידי חובתו ואינו יכול לחזור ולברך בעצמו. ומצאתי בספר הליכות שלמה עמוד שט אות יב שכתב שהגרש"ז אויערבך זצוק"ל הורה שלא יברך שהחינו בלילה השני כשמדליק. וכן נוטה דעת **הגאון רבי חיים מאיר מונדרר שליט"א**.

תשובה: יש להקדים שגם בלא אונן יש מחלוקת הפוסקים במי שאשתו מדלקת עליו בביתו האם מברך בעצמו שהחינו, וכמבואר בשו"ע (סימן תרעו ס"ג): מי שלא הדליק ואינו עתיד להדליק באותו הלילה, וגם אין מדליקין עליו בתוך ביתו, כשרואה נר חנוכה מברך שעשה נסים, ובליל ראשון מברך גם שהחינו. וכתב המ"ב (סק"ו): ויש פוסקים דסברי, דאפילו יודע שמדליקין עליו בביתו, כיון שהוא בעצמו אינו מדליק וגם אינו משתתף עם אחרים בפריטי צריך לברך על הראיה להודות על הנס, וגם לברך אז שהחינו. ומ"מ אינו כדאי לעשות כן למעשה דספק ברכות להקל, ע"כ. ולדעת הפוסקים הללו כ"ש שמי שהיה אונן בלילה ראשון חייב בברכת שהחינו למחרת, אבל כבר הכריע בזה המ"ב דספק ברכות להקל, ומכל מקום בנידון דידן שהוא אונן ולא היה בר חיובא יש מקום לספק הנ"ל.

הגאונים רבי משה שאול קליין, רבי חיים מאיר וואזנר, רבי שמואל אליעזר שטרן, רבי משה בראנדסדורפר שליט"א השיבו שאינו יכול לברך שהחינו בעצמו, דמכיון שאשתו הדליקה עליו בביתו יצא ידי חובת ברכת שהחינו בהדלקתה וכדעת השו"ע וכנ"ל. ומכל מקום אמרו

התחיל בטעות ברכת שהחינו ביום השני

ה. שאלה: מעשה באדם שבנר שני של חנוכה טעה ואחרי שברך להדליק ושעשה נסים התחיל ברוך אתה ה' כדי לברך שהחינו ונזכר שא"צ לברך שהחינו, וכעת הוא מסתפק מה יעשה, דאם יסיים "למדני חוקיך", ניצול מאיסור ברכה לבטלה הרי הפסיק בין ברכת להדליק להדלקה וצריך לחזור ולברך להדליק ונמצאת ברכת להדליק הראשונה לבטלה. אמנם לכאורה אף אם לא יסיים "למדני חוקיך" מכל מקום עצם אמירת "ברוך אתה ה'" שאינו מחוייב בה כעת היא הפסק בין ברכת להדליק להדלקה וצריך לחזור ולברך וא"כ לכל הפחות יעשה מה שבידו ויאמר "למדני חוקיך", או שמא יסיים בברכת להדליק וידליק תיכף.

שם, ד"ה אין), ונראה מדבריו דכיון שהגדר של הפסק בין הברכה לקיום המצוה הוא משום היסח הדעת, א"כ מאחר שהיה סבור שחייב לברך שהחינו, אין כאן היסח הדעת, והרי זה דומה לאחד שברך המוציא, וביקש להביא מלח כשכבר היה על השולחן מלח, שא"ז נחשב להפסק, ע"י"ש, ע"כ.

תשובה: **הגאון רבי מתתיהו דייטש שליט"א** השיב לנו ואלו דבריו: לא יאמר 'למדני חוקיך' ולא יברך 'שהחינו' אלא ידליק מיד, משום דלא הסיח דעתו והכל מעניני המצוה. ויבואר לפ"ד הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בספר מנחת שלמה (ח"א, סימן יח, אות ב) בביאור דעת המג"א (סימן רחצ, ס"ה) מקושיית רעק"א ז"ל (מובא בביה"ל

מכתבים למערכת

חיים סימן תרע"א סעיף ו' וז"ל, א"א הגאון ז"ל היה מדליקן למעלה מעשרה טפחים, ואמר דהוי טפי דוגמא לנס הנעשה במנורה, עכ"ל. ועיין עוד לדברי מהר"ם שיק הנדפסים בקובץ מוריה כסלו ה'תש"ס דף ל', שעמד על דברי סדר היום. וכבר המאירי בשבת כ"ב ע"א נקט דמכל מקום יש הידור מצוה להגביה עשרה, להרבות בפרסומה, יעו"ש.

הרה"ח ר' יעקב ישראל מייזנער שליט"א כתב לנו על מה שדנו בגליון פרשת תולדות [שאלה ב] בשער ארוך של ילדה שנסתבר בכפתור של בגד באופן שלא היה שייך להתיר את הקשר וליתן רווח בין הדבקים. ולא נותרה עצה אלא שיתלוש את השער המסובך וישאירו תלוי בבגד עד לאחר השבת או שינתק את הכפתור מן הבגד וישאירו מסובך בתוך השער עד לאחר השבת, איזו עצה עדיפה.

נראה שיש צד לומר שלתלוש הכפתור עדיף, שהרי בקלות אפשר לתלוש הכפתור עם מעשה אחת, משא"כ היכא שיש הרבה שער שנסתבכו בכפתור יתכן שיהיה צריך לתלוש השער כמה פעמים עד שהוא יפריד השער מהבגד, ועדיף לעבור על איסור פעם אחד מלעבור על איסור כמה פעמים.

על אודות שאלה ב באדם שטעה והיה סבור שמכיון שהתפללו תפילת גשם בשמיני עצרת יש להתחיל לשאול טל ומטר, וכעת שאלתו בפיו האם צריך לחזור ולהתפלל כהוגן בלא שאלת טל ומטר או שיצא ידי חובה בדיעבד. והבאתם הרע"א בס' ק"ז בשם התורת חיים שאומר שאין צריך לחזור אם שאל טל ומטר.

הנה בהתורת חיים מבואר שבחול"ש שמתחילים לשאול ותן טל ומטר ששים יום אחר התקופה, אם אירע ששאל גשם בברכת השנים בתוך זמן זה שאין מחזירין אותו, שהרי באותו זמן לאו סימן קללה הוא אלא שאין צורך, ע"ש, לכאורה מדויק מלשונו שדוקא בחול"ש אם שאל טל ומטר אחר סוכות אין מחזירין אותו, אבל בא"י, שמתחילין לשאול מליל ז' מרחשון, אפשר שאם שאל ותן טל ומטר מחזירין אותו. ונראה שהטעם הוא שבא"י צריך לגשמים, אבל רק שואלים בז' מרחשון כדי שישגוע אחרון שבישראל לביתו אחרי החג, כמו שמבואר במשנה בתענית דף י' ע"א, וביאר הר"ן בתענית דף ב' ע"א שאף אחרי החורבן בית המקדש היו מתאספין בירושלים ברגלים, ומפני עולים הללו ראוי שנאחר את השאלה, ע"ש. ולפ"ז משמע שגשם בא"י עד ז' מרחשון הוא קללה בשביל העולי רגלים, וא"כ יתכן שגם התורת חיים מודה שאם שאל ותן טל ומטר בא"י לפני ז' מרחשון שמחזירין אותו.

על אודות השאלה ג במי שעשה סוכה מקרטון ויש בו שיעור הכשר סוכה של ז' טפחים על ז' טפחים, והניח על גביו סכך, ואת הקרטון הזה היה נוטל עמו לכל מקום והיה מעמידו במקום שרוצה לאכול ולשתות ויושב בו. אמנם קרטון זה אינו יציב דיו, וכשאין אדם בתוכו הרוח מפילה אותו בקלות, אך כשהאדם בתוכו הוא מכביד עליו והקרטון עומד על מקומו ביציבות. האם סוכה כזאת שאינה יכולה לעמוד אלא כשנמצאים בתוכה כשרה לשיבה או לאו.

נראה להביא ראייה שסוכה של קרטון כשרה שהרי מבואר בשו"ע או"ח ס' תר"ל סעי' י"ב שיכול לעשות מחבירו דופן לסוכה, ודי שיבקש ממנו שיעמוד שם עד אחר עת אכילתו, כמו שמבואר במ"ב שם ס"ק נ"ה, ע"ש. הרי מבואר שסוכה שאינה יכולה לעמוד לשבעה ימים כשרה, א"כ ה"ה סוכה שנעשית מקרטון כשרה, אע"פ שרק עומד במקומו כשיש אדם בתוכו.

להלן מכתב שקיבלנו בענין מה שדנו בגליון פרשת וישב [שאלה ב] בענין טלטול דגים חיים: הבאתם בשם הגאונים שליט"א שכתבו לחדש דהיתר גרף של רעי הוא גם קודם שנעשה גרף של רעי, וצ"ב לחדש דבר זה בלא ראי', ומדין דלף אין ראי' לנ"ד, דשם הגרף של רעי נעשה כבר והוא לפנינו, והולך ומוסיף בכל רגע, ובהנחת הכלי מסיר תוספת גרף של רעי, משא"כ בנ"ד בהסרת הדגים אינו מסיר עתה גרף של רעי בעת הזאת, רק על לאחר זמן, ומנין שהתירו דבר כזה.

אמנם אביא בזה מש"כ אאמ"ר הגאון רבי שלום נח סג"ל ווייס שליט"א דומ"ץ אורשווא ובעל בנין שלום וש"ס, בספרו בנין שלום על ס' שח הל' מוקצה (כרך ב סעיף לד עמ' תתלז) לדון בזה וז"ל ומצינו דבר חידוש לקולא בשו"ת שואל ומשיב (מהדורא תנינא ח"ג ס' לג) שכתב דעוף שנטרף ואם לא יסלקנו כעת ויניח ככה עד מוצאי יו"ט יהי' מאוס ומוסרח ויהי' גרף של רעי, אזי גם עכשיו מותר לסלקו שלא יהי' גרף, והיינו דס"ל דאם יגיע ביום טוב למצב שיהא מאוס ומוסרח, וא"כ יהא לו אז בלא"ה היתר טלטול, מותר לסלקו גם מקודם שהגיע למצב של גרף של רעי, וא"צ להמתין עד שיגיע ממש למצב של גרף של רעי, וע"י עוד אשל אברהם (להנה"ק מבטשאטש מהדו"ת ס' שח לד) שכתב דאין לטלטל עופות מחשש שיטילו צואה, שכיון שיהי' מותר לו להוציא הצואה אחר שתטילנה העוף למה יטלטל העוף מקודם, אמנם יש להתיר להוציא חתול מהבית דמקרי גרף של רעי, דאם ילין החתול בהבית וודאי שיטיל שם צואה וצריך להרחיק מצואת חתול כמו מצואת אדם, וע"כ מקרי גרף של רעי, ואין לומר שימתין עד שיטיל צואה ואז יוציאנו, דאולי יטיל בשעת שינה ולכשיצטרך לעמוד בלילה בלי נר ולא יהי' בידו לנקותו ויצטער מזה, ע"כ מקרי כבר עכשיו גרף עכשו"ד ע"י"ש.

ובספר שדי חמד (ח"ח מערכת יו"ט ס' א אות לד) כתב לפקפק על דברי השו"מ, וז"ל ובעיקר דבריו לעניות דעתי יש לפקפק דאם התירו לטלטל גרף של רעי היינו אחר שכבר הוא גרף של רעי, אבל מאן לימא דשרי לטלטל עכשיו דבר האסור בטלטול משום שסופו להיות גרף של רעי, גם מה שכתב שלא יאמר טריפה היא עד שימסרנו ביד המולך וכו' [ע"י בדברי השו"מ הובא בהערה כאן]] איני מבין בעניותי אטו באמירה תליא מילתא הרי מאחר שנתברר לו שאסור הרי הוא מוקצה ואיך ימסור לכתחלה ביד המביאו לטלטל דבר מוקצה ע"י"ש עכ"ד שם.

הרה"ג ר' אלישע חן שליט"א העיר על מה שדנו בגליון פרשת מקץ [שאלה ה] בענין מקום הדלקת נרות המנורה ואלו דבריו: בענין מה שהעירו בגליון האחרון על דברי מהר"ם בן מכיר בסדר היום שכתב בהאי ליטנא, ולא יגביה אותה למעלה מעשרים אמה, ולא למטה מעשרה טפחים, ומצותה מעשרה טפחים עד שמונה עשר טפחים, שהן גבהה של מנורה שמונה עשר טפחים, ע"כ. כבר תמה עליו האליה רבה, שכן מתבאר מדבריו דאסור להדליק למטה מעשרה טפחים, ולכאורה הוא נגד הש"ס וכל הפוסקים, כי אף המרדכי לא כתב אלא שאין קפידא, וכן הוא לדעת הר"ף והרמב"ם.

אולם החיד"א במחזיק ברכה סעיף ב' ביאר דלשיטת הר"ף והרמב"ם אין להניח כלל את הנרות מתחת לעשרה טפחים, וכוותיהו סבירא ליה לבעל סדר היום, יעוין שם. ואם אמנם יש לדון בדעה זו אליבא דהרמב"ם והנך רבוותא קמאי, מכל מקום מידי פלוגתא לא נפקינו, ולכאורה לפי חלק מן הדעות לא יצא ידי חובה בכהאיי גוונא. וכדעה זו כתב בעל חות יאיר במקור

ברכת מזל טוב שלוחה בזאת לידידינו היקר מקבל כל אחד בסבר פנים יפות
הרה"ח ר' **בנימין הכהן בייגעל** שליט"א
לרגל השמחה במעונו בהולדת בנו בכורו במזל טוב
יזכו אביו ואמו לגדלו לתורה ולחופה ולמעש"ט, אמן.

ברכת מזל טוב שלוחה בזאת לידידינו היקר נעים הליכות לשונו עט סופר מהיר
הרה"ח ר' **מנשה הלוי הורביץ** שליט"א
לרגל הכנס בנו היניק וחכים כמר אפרים משה נ"י' לעול תורה ומצוות
ומשפע מצוות תפילין יזכה לרוב נחת, אך טוב וחסד ירדפוהו כל ימי חייו, אמן כ"ד.

ברכת מזל טוב שלוחה בזאת לידידינו ותומכינו היקר רוזף צדקה וחסד
הרה"ח ר' **חיים ימפל** שליט"א
לרגל הולדת הנכדה אצל חתנו האברך היקר הרה"ח ר' מרדכי קופמן שליט"א
יזכו לרוב נחת מכל יוצ"ח, אך טוב וחסד ירדפוהו כל ימי חייו, אמן כ"ד.

הגנו לאחל לברכת מזל טוב קדם מעלת ידידינו ותומכינו הנכבד איש החסד והמעש
הרה"ח ר' **יהושע וויס** שליט"א
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו יניק וחכים כמר אהרן נ"י'
הברכה אחת לאביו הרב משה יוסף וויס שליט"א ולחמיו הרב יוסף מילר שליט"א